

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Олена Семеног

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки,
керівник Центру науково-освітнього партнерства і мережевої взаємодії,
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка (м. Суми, Україна)
e-mail: olenasemenog@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8697-8602>

Як цитувати:

Семеног, О. (2025). ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН. *Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*, 1(11), 48-64.

[https://doi.org/10.35387/ucj.1\(11\).2025.0003](https://doi.org/10.35387/ucj.1(11).2025.0003)

Авторське право

© Семеног, О., 2025.

Стаття опублікована вперше у журналі Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття».

Публікація розміщена на умовах ліцензії

Creative Commons Attribution 4.0

International (CC BY 4.0), що дозволяє вільне використання з обов'язковим зазначенням авторства та джерела.

Отримано: 02.05.2025

Прийнято: 24.06.2025

Опубліковано: 30.06.2025

OPEN ACCESS

Анотація

У статті узагальнено напрацювання робочих груп забезпечення якості освітньо-наукових програм у галузі освіти інституцій-партнерів стосовно ефективних педагогічних умов удосконалення змісту психолого-педагогічної підготовки, що сприяють розвитку професійної компетентності майбутніх докторів філософії в галузі освіти. Окреслено поняття «професійна компетентність майбутнього доктора філософії», що трактується як цілісна система взаємопов'язаних і взаємозалежних компонентів: ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісно-праксеологічного та рефлексивного. Вона являє собою інтегральну, соціально значущу особистісну якісну характеристику, що поєднує в собі ціннісні установки, комплекс професійно значущих знань, фахових та унікальних умінь і навичок, необхідних для ефективного здійснення науково-педагогічної діяльності відповідно до сучасних вимог. Зазначено, що педагогічні умови розвитку професійної компетентності майбутнього доктора філософії визначаються як внутрішні й зовнішні впливи, чинники, обставини та сукупність цілеспрямованих заходів, реалізація яких у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін сприяє активнішому формуванню професійної компетентності здобувача ступеня доктора філософії в галузі освіти. Розглянуто такі педагогічні умови розвитку професійної компетентності здобувачів PhD: створення інноваційного освітньо-наукового середовища для формування ціннісних орієнтацій, удосконалення професійно-особистісної мотивації до розвитку професійної компетентності; оновлення змісту навчальних дисциплін на основі сучасних тенденцій розвитку педагогічної освіти та освіти дорослих, ключових концептів навчання на засадах академічної доброчесності та академічної культури, психології педагогічної діяльності, психологічного здоров'я, інклюзії, що сприяє підготовці докторів філософії до викладацької практики, професійно-методичної діяльності.

Ключові слова

Освітньо-наукова програма; професійна підготовка; доктор філософії; професійна компетентність; освітні науки; розвиток; психолого-педагогічні дисципліни; педагогічні умови.

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF PROSPECTIVE PHD STUDENTS IN THE PROCESS OF STUDYING PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL DISCIPLINES

Olena Semenog

Doctor of Sciences in Education, Professor, Professor of the Department of Pedagogy,
Head of the Center for Scientific and Educational Partnership and Network Interaction,
A. S. Makarenko Sumy State Pedagogical University (Sumy, Ukraine)

e-mail: olenasemenog@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8697-8602>

How to Cite:

Semenog, O. (2025). PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF PROSPECTIVE PHD STUDENTS IN THE PROCESS OF STUDYING PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL DISCIPLINES. *UNESCO Chair Journal "Lifelong Professional Education in the XXI Century"*, 1(11), 48-64.
[https://doi.org/10.35387/ucj.1\(11\).2025.0003](https://doi.org/10.35387/ucj.1(11).2025.0003)

Copyright

© Semenog, O., 2025.

This article was originally published in the UNESCO Chair Journal "Lifelong Professional Education in the XXI Century".

This work is licensed under the **Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)**, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are properly credited.

Received: 02.05.2025

Accepted: 24.06.2025

Published: 30.06.2025

OPEN ACCESS

Abstract

The article summarises the findings of quality assurance working groups from partner institutions involved in educational and research programmes in the field of education, with regard to effective pedagogical conditions for enhancing the content of psychological and pedagogical training that promotes the development of professional competence among prospective Doctors of Philosophy (PhDs) in education. The concept of professional competence of a prospective PhD student is outlined as a holistic system of interconnected and interdependent components: value-motivational, cognitive, activity-praxeological, and reflective. It is interpreted as an integral, socially significant personal quality that combines value orientations, a body of professionally relevant knowledge, specialised and unique skills and abilities necessary for the effective implementation of academic and pedagogical activities in line with contemporary educational standards. The pedagogical conditions for developing professional competence are defined as internal and external influences, factors, circumstances, and a set of targeted measures whose implementation during the study of psychological and pedagogical disciplines facilitates more active formation of the professional competence of PhD candidates in the field of education. The article explores the following pedagogical conditions for PhD students' professional development: the creation of an innovative educational and research environment for fostering value orientations; enhancing professional and personal motivation for developing professional competence; and the renewal of course content based on current trends in teacher education and adult education, key concepts of learning grounded in academic integrity and academic culture, psychology of teaching, psychological well-being, and inclusion. These aspects contribute to preparing future PhDs for teaching practice and professional-methodological activity.

Keywords

Educational and research programme; professional training; Doctor of Philosophy; professional competence; educational sciences; development; psychological and pedagogical disciplines; pedagogical conditions.

ВСТУП.

Сучасні виклики глобального світу, технологічні мегатренди, трансформація освітнього середовища в умовах воєнного стану та одночасна євроінтеграція вищої освіти України зумовлюють суттєві зміни у підходах професійної діяльності науково-педагогічних працівників, загострили увагу і до підготовки та розвитку професійної компетентності докторів філософії в галузі освіти – майбутніх викладачів. Нові реалії потребують від викладачів закладів вищої освіти високого рівня адаптивності, міждисциплінарної компетентності, проактивної професійної позиції та готовності до постійного оновлення змісту освітньої діяльності. В умовах інтенсифікації цифровізації, впровадження результатів наукових досліджень в освітню практику, зростає роль якісної підготовки здобувачів ступеня доктора філософії не лише як дослідників, але й як майбутніх викладачів, здатних здійснювати науково-методичне забезпечення освітнього процесу на інноваційних засадах.

Водночас сучасна парадигма підготовки докторів філософії вимагає переосмислення як змісту, так і організації навчального процесу в аспірантурі, особливо у контексті психолого-педагогічної підготовки. Саме психолого-педагогічні дисципліни виступають ключовими у формуванні професійної компетентності майбутніх викладачів, оскільки забезпечують розуміння закономірностей навчання дорослих, особливостей академічної комунікації, педагогічної взаємодії, принципів андрагогіки та педагогічного дизайну.

Проблема формування професійної компетентності майбутніх докторів філософії залишається недостатньо дослідженою в аспекті визначення педагогічних умов, що сприяють її розвитку саме в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін. Існує потреба у науковому обґрунтуванні комплексу таких умов, які б забезпечували не лише засвоєння знань, а й формування ціннісно-мотиваційної, рефлексивної, комунікативної та інноваційної складових професійної компетентності. У цьому контексті актуальним є комплексне дослідження педагогічних умов, що сприяють ефективній підготовці майбутніх докторів філософії до професійної діяльності в умовах змін, невідзначеності та глобальних викликів.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ.

Визначити педагогічні умови вдосконалення змісту психолого-педагогічної підготовки, що сприяють розвитку професійної компетентності майбутніх докторів філософії в галузі освіти, на основі досвіду реалізації освітньо-наукових програм.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ.

– Проаналізувати вітчизняний і зарубіжний досвід підготовки докторів філософії в галузі освіти в контексті формування їхньої професійної компетентності.

– Виокремити та науково обґрунтувати педагогічні умови, що сприяють розвитку професійної компетентності майбутніх докторів філософії у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін.

– Окреслити рекомендації щодо ефективної реалізації визначених педагогічних умов у змісті та організації психолого-педагогічної підготовки майбутніх докторів філософії в умовах сучасного освітнього середовища.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.

У дослідженні використано теоретичні (аналіз, контент-аналіз, систематизація, порівняння, узагальнення) та емпіричні методи (опитування, спостереження за освітнім процесом). Джерельною базою слугують наукові дослідження вчених, а також освітня документація (навчальні плани підготовки майбутніх докторів філософії освіти, ОНП А1 Освітні науки, А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями), відомості про самооцінювання, звіти, складені за наслідками акредитаційних експертиз, онлайн-опитування викладачів, які забезпечують ОНП в ІПООД, у СумДПУ, Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (ПНУ), Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (УДПУ). У змісті статті представлені результати дослідницької роботи в межах наукового дослідження відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України «Розвиток змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів на компетентнісних засадах» (2023-2025).

ТЕОРЕТИЧНА ОСНОВА.

Необхідність у розвитку професійної компетентності науково-педагогічних працівників зумовлена, зокрема, вимогами Професійних стан-

дартів «Викладач закладу вищої освіти» (2021; 2024), у яких вагоме місце відведено якості викладання, створенню навчально-методичного забезпечення, розробленню методів, технологій і засобів (у т. ч. цифрових) викладання, організації індивідуальної та групової роботи здобувачів (Професійний стандарт..., 2024). Освітньо-наукові програми з підготовки майбутніх докторів філософії у галузі 01 Освіта, що затверджуються вченими радами ЗВО у 2024-2025 н. р., враховують Постанову Кабінету Міністрів України «Про зміни до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти» (2024).

Різні аспекти професійної підготовки майбутніх докторів філософії в галузі освіти представлені в публікаціях українських дослідників, зокрема: О. Антонової, Н. Бідюк, М. Вовк, Н. Волкової, В. Меньяло, О. Кірдан, К. Климової та ін. У колективній монографії за редакцією Н. Волкової, О. Лаврентьевої (2023) окреслено методологічні засади підготовки здобувачів третього (PhD) рівня вищої освіти, зокрема, особливості реалізації компетентнісного підходу в процесі формування дослідницької, методолого-праксеологічної компетентності, акмеологічної культури. У словнику, укладеному науковцями відділу змісту і технологій педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (далі – ІПООД), представлено дефініції понять, що становлять термінологічне поле змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів на різних освітніх рівнях (Вовк та ін., 2025).

У попередніх публікаціях О. Семеног проаналізовано методи дистанційної освіти майбутніх докторів філософії в умовах пандемії COVID-19, узагальнено досвід ІПООД та Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (далі – СумДПУ) щодо фахової педагогічної підготовки майбутніх докторів філософії в кризових умовах війни (Семеног, 2024).

Теоретичний аналіз наукових джерел, вивчення практичного досвіду проєктних груп та викладачів ЗВО щодо професійної підготовки докторів філософії у галузі освіти дали змогу виявити суперечності, зокрема, між необхідністю цілеспрямованого формування професійної компетентності майбутніх докторів філософії у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін і недостатнім теоретичним обґрунтуванням педагогічних умов.

Якщо педагогічні університети формують професійну компетентність упродовж усіх років навчання (студент – магістрант – аспірант), то інші ЗВО приділяють увагу педагогічним дисциплінам лише в аспірантурі (Климова, 2021).

Непоодинокі випадки, – зазначає О. Кірдан (2021), – коли «ОНП містять лише освітній компонент «Педагогічна (викладацька) практика», а зміст психолого-педагогічних дисциплін недостатньо відображає особливості майбутньої професійної педагогічної діяльності, відсутні міжпредметні взаємозв'язки, наявне застаріле навчально-методичне забезпечення». Моніторинговий аналіз змісту освітньо-наукових програм (ОНП) підготовки майбутніх педагогів, проведений фахівцями ІПО-

ОД (Вовк, Грищенко, Соломаха, 2024), підтвердив запит щодо оновлення змісту психолого-педагогічних дисциплін з метою розвитку професійної компетентності майбутніх докторів філософії.

У контексті дослідження педагогічних умов розвитку професійної компетентності майбутніх докторів філософії у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін доцільно проаналізувати також зарубіжний досвід підготовки PhD у галузі освіти. У науковій праці групи дослідників із Великобританії, Німеччини, Хорватії та Нідерландів (Rienties et al., 2023) проаналізовано досвід організації онлайн-професійного розвитку для викладачів вищої школи, зокрема в контексті міжінституційної та міжнародної співпраці. Автори досліджують вплив онлайн-форматів навчання на формування педагогічної компетентності, зосереджуючи увагу на адаптації учасників до цифрових освітніх середовищ, розвитку навичок викладання у віртуальному просторі та значенні менторства і рефлексії. Особливу увагу приділено підготовці майбутніх докторів філософії, для яких такі програми стають важливим інструментом інтеграції в академічну спільноту та формування викладацької ідентичності. Дослідження підтверджує, що успішна реалізація онлайн-професійного розвитку залежить від міжкультурного діалогу, спільнот практики, підтримки фасилітаторів та цілеспрямованої розробки змісту з урахуванням потреб майбутніх докторів філософії у галузі освіти (Rienties et al., 2023).

Дослідники із Португалії С. Кардосо (S. Cardoso), С. Сантос (S. Santos), С.

Diogo (S. Diogo, D. Coares (D. Soares) та T. Карвалхо (T. Carvalho) у своїй праці «The transformation of doctoral education: A systematic literature review» представили результати систематичного огляду наукової літератури, присвяченої трансформації докторської освіти упродовж 2000-2020 років. Дослідження охоплює 29 ключових публікацій, відібраних із бази даних Scopus, та має на меті з'ясувати, як змінювалася концепція, структура, зміст і функції докторської підготовки в глобальному та, зокрема, європейському контексті. Встановлено, що трансформації в докторській освіті зумовлені політичними, соціально-економічними та культурними чинниками, серед яких провідну роль відіграє логіка економіки знань. Авторами окреслено два виміри змін: 1) фактори трансформації (наприклад, вплив Болонського процесу, масифікація вищої освіти (від англ. massification of higher education), зростання потреб ринку праці у PhD-фахівцях); 2) прояви трансформації (цілі підготовки, зміна методів і моделей, формування нових компетентностей, професіоналізація, інтернаціоналізація та диверсифікація освітніх програм). Особливу увагу приділено розвитку професійних і міждисциплінарних компетентностей, розширенню сфер працевлаштування докторів філософії та зміщенню акценту з академічної на міжсекторальну кар'єру. Дослідники констатують, що сучасна докторська освіта характеризується концептуальним плюралізмом та прагненням до інтеграції академічної, практичної й педагогічної складових, що робить ці результати релевантними для досліджень у сфері формування професійної компетентності майбутніх

PhD у галузі освіти (Cardoso, et al., 2022).

У науковій статті К. Сарріко (C. Sarrico) ґрунтовно досліджується динаміка зростання числа здобувачів PhD у розвинених країнах, зокрема: у 2019 році близько 1 % дорослого населення (25–64 років) мали ступінь PhD, і за поточними тенденціями ця цифра може зрости до 2,3 % у молодого покоління. Авторка аналізує головні фактори, такі як збільшення державної фінансової підтримки, так і зростання попиту на фахівців із компетенціями в економіці знань, а також наслідки такого «вибухового» росту для суті та ролі аспірантури. Дослідження демонструє, що PhD-програми поступово переходять від класичної удосконаленої моделі сліпого наставництва до структурованого формату з чіткими навчальними цілями, методами та вибіркоким спрямуванням підготовки різнорідних профілів «doctorates», тобто від академічних до професійних та міждисциплінарних. Ключовим є те, що все більше уваги приділяється підготовці до кар'єри поза навчанням, розвитку міждисциплінарних, управлінських, комунікативних та інноваційних компетентностей. На завершення авторка пропонує значну дослідницьку програму, спрямовану на подальше вивчення кар'єрних шляхів випускників PhD, їх мобільності, взаємодії з ринком праці та потенціалу програм для формування конкурентоспроможних знаннєвих фахівців (Sarrico, 2022).

ОСНОВНИЙ МАТЕРІАЛ.

Професійна підготовка майбутніх педагогів-докторів філософії визначається логікою побудови ОНП і передба-

чає за принципом наступності викладання обов'язкових і вибіркових освітніх компонент, проведення виробничої (викладацької) практики, підготовку дисертаційної роботи. Невід'ємним складником професійної підготовки майбутніх докторів філософії (PhD) з освітніх наук є психолого-педагогічна підготовка (орієнтовно 10–15 кредитів із загальних 30–60 кредитів). Зміст психолого-педагогічної підготовки, як показує проведений аналіз освітньої документації за ОНП, зумовлений дескрипторами Національної рамки кваліфікацій (2011 р., зі змінами від 2019 р.), фокусом Професійного стандарту для групи професій «Викладачі ЗВО» (2021) та визначених загальних і спеціальних (фахових) компетентностей.

Поняття «професійна компетентність майбутніх докторів філософії» характеризуємо як цілісну систему взаємопов'язаних і взаємозумовлених ціннісно-мотиваційних, когнітивних, діяльнісно-праксеологічних, рефлексивних складників, інтегральну соціально значущу особистісну якісну характеристику, що поєднує ціннісні установки, комплекс професійно цінних знань, професійних та спеціальних умінь та навичок для ефективного здійснення науково-педагогічної діяльності відповідно до сучасних вимог (Семенов, 2024)

Характеристику ключового слова «педагогічні умови» здійснюємо з урахуванням дослідження А. Литвина (2022). Науковець пропонує виокремлювати сукупність спеціально спроектованих можливостей (обставин) змісту, форм, методів навчально-виховного процесу, що забезпечують ефективне

управління функціонуванням і розвитком процесуальної складової освітньої системи та якості навчання (професійної підготовки). Педагогічні умови, зазначає вчений, забезпечують цілісність навчання та виховання в інформаційно-освітньому середовищі закладу відповідно до вимог суспільства та запитів сучасного ринку праці, створюють сприятливі можливості для виявлення здібностей фахівця і, найголовніше, – сприяють формуванню професійної компетентності.

Складаючи перелік педагогічних умов удосконалення змісту психолого-педагогічної підготовки, враховуємо нормативно-правові документи для третього рівня вищої освіти, опитування та інтерв'ювання гарантів та груп забезпечення ОНП зазначених вище закладів. Було також проведено експертне оцінювання найбільш ефективних (за десятибальною шкалою) для розвитку професійної компетентності педагогічних умов викладачами з досвідом понад п'ять років, науковими керівниками, представниками рад молодих учених, випускниками аспірантури (загальна кількість учасників – 53 особи).

Серед чинників, дотримання яких може сприяти більш ефективному розвитку професійної компетентності майбутніх докторів філософії, експерти визначали:

- з-поміж професійних – створення освітньо-розвивального середовища; оновлення змісту освітніх компонентів, форм, методів, засобів навчання; інтерактивне навчання; удосконалення педагогічної майстерності викладачів;

- 3-поміж особистісних – урахування особливостей психічного розвитку і саморозвитку навчання дорослої людини, прагнення до самоосвіти і самовдосконалення.

З урахуванням теоретичних напрацювань щодо професійних та особистісних чинників і результатів експертної оцінки, що здійснювалася засобами комп'ютерної програми Statistical Package for the Social Sciences, розглянемо деякі з педагогічних умов.

Вагоме місце в дослідженні проблеми посідає комплексний підхід. Характерними рисами вияву такого підходу є одночасне вирішення різних взаємопов'язаних завдань, цілісність, системність, оптимальність, ефективність. Загалом, як показує аналіз звітів, складених за наслідками акредитаційних експертиз, такі дескриптори Національної рамки кваліфікацій, як концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності; спеціалізовані вміння/навички і методи, необхідні для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, розширення та переоцінки вже набутих знань і професійної практики, вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством загалом; започаткування, планування, реалізація та коригування процесу наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності; використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях; здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення корелюють із програмними ре-

зультатами навчання, що визначені проєктними групами ОНП.

Потребу в реалізації такої педагогічної умови, як комплексний підхід до розвитку професійної компетентності майбутніх докторів філософії, підтверджує і затверджений МОН України у 2024 р. Професійний стандарт «Викладач закладу вищої освіти» (2024). У стандарті увага зосереджена на навчальній (здатність планувати, готувати й проводити навчальні заняття, консультації, здійснювати керівництво практичною підготовкою здобувачів, визначати їхні освітні потреби) та методичній роботі (здатність обирати та застосовувати методи, технології та засоби (у т. ч. цифрові) викладання; організовувати індивідуальну й групову роботу здобувачів, враховуючи принципи інклюзивності; розробляти й оновлювати навчальні програми та навчально-методичні матеріали для реалізації освітнього процесу відповідно до вимог внутрішньої системи забезпечення якості).

Аналіз освітньої документації дозволив виявити такі особливості на третьому (PhD) рівні вищої освіти: зміст психолого-педагогічних дисциплін спрямовано на розвиток викладацької, педагогічної майстерності, здатності створювати інновації в галузі освіти та ретранслювати їх в освітню практику. Серед обов'язкових освітніх компонентів, на вивчення яких виділено від 3 до 6 кредитів, в аналізованих ОНП визначено такі: «Педагогіка», «Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти», «Теорія і практика педагогічної освіти», «Історія вищої освіти», «Інноваційна педагогіка», «Актуальні питання інноваційного розвитку

освіти», «Інноваційні технології у викладанні педагогічних дисциплін», «Освітні інновації у вищій школі», «Актуальні питання навчання і викладання у закладах вищої освіти», «Викладання і навчання в сучасній вищій освіті», «Освіта дорослих в Україні», «Інноваційні компетентності доктора філософії», «Професійно-педагогічна компетентність науково-педагогічного та наукового працівника/викладача», «Психологія педагогічної діяльності викладача закладу професійної освіти», «Професійна майстерність викладача ЗВО на засадах європеїзації», «Методологія наукового пошуку здобувача освіти» та ін. (Вовк, Грищенко, Соломаха, 2024).

Вивчення каталогів вибіркових дисциплін ЗВО, відомостей про самооцінювання, звітів, складених за наслідками акредитаційних експертиз, проведене онлайн-опитування викладачів, які забезпечують ОНП, показало, що перелік і змістовий контент елективних психолого-педагогічних дисциплін загалом урегульовується запитом здобувачів щодо поглибленого вивчення відповідного міждисциплінарного курсу (до прикладу – «Академічна доброчесність у науковій діяльності», «Smart-технології в освітній діяльності», «Медіаосвіта і медіакомпетентність», «Педагогіка гетерогенності і інклюзивна освіта» (КНУ), а також проблематикою дисертаційних робіт. Аналіз наукових джерел, освітньої документації ЗВО засвідчує, що кожна з дисциплін є загалом умотивованою.

Вагомість такої педагогічної умови, як створення інноваційного освітньо-наукового середовища, спрямованого

на формування ціннісних орієнтацій, удосконалення професійно-особистісної мотивації майбутніх докторів філософії до розвитку професійної компетентності, наголошено в наукових джерелах і навчально-методичній документації ЗВО, а також підтверджено здобувачами вищої освіти, випускниками ОНП, академічною спільнотою, роботодавцями. Пріоритетним для реалізації зазначеної умови є аксіологічний підхід.

Респонденти акцентують на таких рисах освітньо-наукового середовища: безпечне для життя та здоров'я здобувачів (наявні укриття для роботи); функціонує система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності, сформована культура якості освітніх послуг (СумДПУ, УДПУ, ІПОД); наявне системне дотримання принципів академічної доброчесності, наповнена освітнім контентом система дистанційного навчання (ПНУ).

У роботі керуємося визначенням поняття «інноваційне освітньо-наукове середовище», за Н. Волковою (2023): це спеціально організоване середовище, у межах якого діють правила інноваційної діяльності та новітні місія, візія, цінності, інноваційний зміст, оригінальні педагогічні технології й форми організації, якими послуговуються у професійній підготовці здобувачів вищої освіти для формування професійної компетентності (с. 18). Дослідниця на прикладі ОНП «Професійна освіта» Університету ім. Альфреда Нобеля означає сутнісні характеристики освітнього середовища університету: інтегративність, універсальність, широкість, відк-

ритість, комфортність, інтегральна креативність, продуктивність та ін.

Н. Волкова (2023) враховує в такій характеристиці основні положення Стратегії розвитку ЗВО на 2022-2036 рр. й окреслює систему ціннісно-цільових, соціально-психологічних, змістово-методичних, інформаційно-комунікаційних, організаційно-діяльнісних, просторово-предметних умов, можливостей і ресурсів, що впливають на якість і результати освітньої, наукової, інноваційної, підприємницької діяльності суб'єктів університету, їх особистісно-професійний розвиток і самореалізацію на індивідуальному, інституціональному, галузевому рівнях (с. 19).

Характеризуючи освітнє середовище за ОНП «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі», група забезпечення ІПОД зауважує щодо сформованих в інституті традицій академічної корпоративної культури і доброчесності, наукового наставництва, взаємодії із закладами освіти, науковими установами на засадах партнерства. Впродовж 1994 – 2020 рр. з педагогічних спеціальностей в інституті підготовлено і захищено 393 кандидатські та 163 докторські дисертації. Професійна наукова комунікація, можливості для апробації, презентації результатів досліджень забезпечується взаємодією з Українською асоціацією освіти дорослих, Кафедрою ЮНЕСКО, Академією педагогічної майстерності, Радою молодих учених (Відомості про самооцінювання..., 2021).

До сильних сторін ОНП «Освітні, педагогічні науки» СумДПУ віднесено функціонування в ЗВО наукових шкіл з проблем педагогічної компаративісти-

ки, участь аспірантів у тренінгах, майстер-класах, проєктно-освітніх інтенсивах у межах Літньої / Зимової наукових шкіл, які організовує кафедра педагогіки (Звіт про результати акредитаційної експертизи..., 2022).

У звіті про результати акредитаційної експертизи освітньої програми А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями) ПНУ серед позитивних практик зазначається співпраця з академічною спільнотою та роботодавцями через Об'єднання Інституцій-партнерів «Педагогічна синергія», ініційоване ІПОД, що здійснюють підготовку педагогічних працівників з метою проведення спільних досліджень і проєктів (Звіт про результати акредитаційної експертизи..., 2024).

Проведений аналіз нормативно-правових документів, робочих програм, силабусів обов'язкових і вибіркокових дисциплін за ОНП, інтерв'ювання респондентів підтвердив важливість такої педагогічної умови, як оновлення змісту основних психолого-педагогічних дисциплін, спрямованого на розвиток професійної компетентності.

Групи забезпечення в аналізованих ЗВО оновлюють зміст робочих програм навчальних дисциплін питаннями щодо тенденцій розвитку педагогічної освіти та освіти дорослих (Семенов, 2024, с. 166-167), ключових концептів культури академічної доброчесності (Semenov, Karpanov, 2024) й акцентом на академічній доброчесності як однієї з фундаментальних цінностей Європейського простору вищої освіти, сукупності моделей поведінки та ставлення в академічній спільноті, спрямованих на дотримання етичних і професійних прин-

ципів і стандартів у навчанні, викладанні, дослідженнях.

Важливо наповнювати освітні компоненти питаннями щодо сталого розвитку, соціальної компетентності, психології педагогічної діяльності, психологічного здоров'я, інклюзії. Так, Н. Волкова (2023) акцентує увагу на змістовому наповненні дисципліни «Психологія педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти» концептуальними й методологічними знаннями психології педагогічної діяльності, зокрема психологічної компетентності, психологічних особливостей студентського періоду, психологічних механізмів підвищення ефективності організації освітнього процесу, психологічної підтримки студентів (с. 103).

Гарант ОНП «Професійна освіта» у ПНУ О. Цюняк (2024) запропонувала здобувачам ОК «Профілактика емоційного і професійного вигорання», збагачений питаннями про основні підходи до вивчення емоційного та професійного вигорання в діяльності фахівців, причини виникнення, основні симптоми й форми прояву, впливу на поведінку, професійну діяльність і психічне здоров'я особистості.

Оновлення змісту навчальних дисциплін увиразнює ефективне поєднання різноманітних форм, методів і засобів навчання, що сприяє підготовці до викладацької практики, професійно-методичної діяльності. Так, на заняттях з ОК «Профілактика емоційного і професійного вигорання» (Цюняк, 2024) активно застосовується техніка релаксації та майндфулнесу, що сприяють зниженню стресу, покращенню концентрації та продуктивності, підвищенню

емоційної стійкості та розвитку навичок саморегуляції. Такі методики допомагають аспірантам краще усвідомлювати власний емоційний стан, керувати напругою й запобігати професійному вигоранню.

Означена умова актуалізує потребу більшою мірою характеризувати зміну ролей викладача і володіння ним, зокрема, цифровими інструментами для організації та реалізації аудиторного й дистанційного навчання аспірантів. У ПНУ, як і в інших ЗВО, увага приділяється застосуванню в освітньому процесі таких цифрових інструментів та засобів навчання, як освітні відео, навчальна інфографіка, цифрові платформи для формульованого та підсумкового оцінювання тощо. Корисними для аспірантів є відеоуроки на YouTube (канали «EdEra», «Наука та всесвіт»), платформи Coursera, Prometheus, а також EdX, Udemu та Khan Academy, які пропонують курси з академічного письма, методології наукових досліджень, аналізу даних та сучасних інформаційних технологій. Аспіранти різних ОНП використовують матеріали цифрових бібліотек (Google Scholar, Springer, JSTOR, ResearchGate), інструменти для роботи з бібліографією (Zotero, Mendeley, EndNote) для зручного управління літературними джерелами та системи антиплагиату (Unicheck, Turnitin) для перевірки академічних текстів.

Водночас у психолого-педагогічних дисциплінах вагоме місце має бути відведено, на переконання респондентів, таким формам роботи, як авторські майстерні від наукових наставників задля утвердження цінностей науки, освіти як основних чинників збережен-

ня національної ідентичності, зміцнення міжнародного освітнього партнерства, враховуючи реалії війни. Такі авторські майстерні представлені, зокрема у в ІПОД (автори – М. Вовк, О. Семенов), сприяють особистісному і професійному розвитку майбутніх докторів філософії.

ВИСНОВКИ.

Невід'ємним складником професійної підготовки майбутніх педагогів – докторів філософії у галузі освіти є психолого-педагогічна підготовка. Поняття «професійна компетентність майбутніх докторів філософії» характеризуємо як цілісну систему взаємопов'язаних і взаємозумовлених ціннісно-мотиваційних, когнітивних, діяльнісно-праксеологічних, рефлексивних складників, інтегральну соціально значущу особистісну якісну характеристику, що поєднує ціннісні установки, комплекс професійно важливих знань, професійних та спеціальних умінь і навичок для ефективного здійснення науково-педагогічної діяльності відповідно до сучасних вимог. Розвиток професійної компетентності майбутніх докторів філософії у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін є неперервним науково-пізнавальним процесом, який здійснюється упродовж навчання в аспірантурі на засадах компетентнісного, студентоцентрованого, діяльнісного, системного, проблемно орієнтованого, інноваційного, особистісно орієнтованого підходів, шляхом реалізації певних педагогічних умов та регіональних потреб.

Педагогічні умови розвитку професійної компетентності майбутніх докторів філософії визначаємо як внутрі-

шні і зовнішні впливи, чинники, обставини, сукупність заходів, від наявності яких та їхньої реалізації у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін активніше відбувається розвиток професійної компетентності майбутніх докторів філософії в галузі освіти.

Реалізація в межах навчання психолого-педагогічних дисциплін такої педагогічної умови, як створення освітньо-наукового середовища, у якому вагоме місце відведено безпеці для життя та здоров'я здобувачів, якості освітніх послуг, дотриманню принципів академічної доброчесності, традиціям академічної корпоративної культури, наукового наставництва, взаємодії на засадах партнерства, спрямовується на формування ціннісних орієнтацій, професійно-особистісної мотивації майбутніх докторів філософії до розвитку професійної компетентності.

Оновлення змісту основних психолого-педагогічних дисциплін питаннями розгляду тенденцій розвитку педагогічної освіти та освіти дорослих, ключових концептів навчання на засадах академічної доброчесності та академічної культури, психології педагогічної діяльності, психологічного здоров'я, інклюзії. Ефективне поєднання різноманітних форм, методів і засобів навчання сприяє підготовці до викладацької практики та майбутньої професійно-методичної діяльності. Означена умова актуалізує потребу більше детально характеризувати зміни ролей викладача в аспірантурі і водночас зберегти такі форми роботи, як авторські майстерні від наукових наставників задля утвердження цінностей науки, освіти як основних чинників збереження національної ідентичності.

З метою ефективної реалізації педагогічних умов, що сприяють розвитку професійної компетентності майбутніх докторів філософії, доцільним є запровадження системного підходу до оновлення змісту та форм організації психолого-педагогічної підготовки. Це включає цілеспрямоване проектування освітніх компонентів із урахуванням вимог Національної рамки кваліфікацій, професійних стандартів і специфіки викладацької діяльності у вищій школі. Рекомендується запровадження наскрізних міждисциплінарних модулів, акцентованих на формуванні педагогічної, дослідницької, етичної та інноваційної компетентностей у контексті реальних викликів вищої освіти.

Інструментами реалізації означених педагогічних умов можуть слугувати: авторські майстерні, інтегративні тренінгові модулі, симуляційні завдання, рефлексивні щоденники, проєктно-аналітичні семінари та фасилітовані групові обговорення. Ці формати дозволяють забезпечити розвиток педагогічного мислення, професійної рефлексії, комунікативної культури й академічної доброчесності майбутніх ви-

кладачів. Важливою умовою є залучення аспірантів до розроблення, апробації та аналізу навчально-методичних матеріалів, що сприяє формуванню досвіду педагогічного дизайну та осмислення викладацької ідентичності.

Також критично важливим є створення сприятливого інституційного контексту для реалізації педагогічних умов – інноваційного освітньо-наукового середовища, відкритого до змін, міждисциплінарної взаємодії та цифрової трансформації. Зокрема, ефективній реалізації сприяє наявність культури педагогічного наставництва, якісної внутрішньої системи забезпечення якості, цифрової інфраструктури, підтримки академічної мобільності та міжвузівського партнерства. Такий комплексний підхід дозволяє не лише впровадити педагогічні умови в освітній процес, а й забезпечити їх стійкість та інтегрованість у стратегічний розвиток аспірантури.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в окресленні результатів реалізації педагогічних умов розвитку професійної компетентності майбутніх докторів філософії.

ЛІТЕРАТУРА

- Відомості про самооцінювання освітньої програми «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі». Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки.* (2021). Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Взято з http://ipood.com.ua/data/Aspirantura/Accreditation_011/Vidomosti_samootts_011_2021.pdf
- Вовк, М. П., Грищенко, Ю. В., Соломаха, С. О. (2024). Зміст психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів у закладах фахової передвищої і вищої педагогічної освіти України. *Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI ст.»*, 1 (9), 43-54. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(9\).2024.0003](https://doi.org/10.35387/ucj.1(9).2024.0003)
- Вовк, М. П., Філіпчук, Н. О., Сотська, Г. І., Семенов, О. М., Соломаха, С. О. (2025). *Інновації у психолого-педагогічній підготовці майбутніх учителів у закладах фахової передвищої і вищої освіти: словник*. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Взято з <https://repository.sspu.edu.ua/items/eabcd81f-a573-4c1e-8ce7-ae202f8a039f>

- Волкова, Н. (2024). Психологічна компетентність докторів філософії з професійної освіти: шляхи розвитку. В кн. *Третій рівень освіти в Україні: становлення та тенденції*: матеріали IX/5 Міжнародної науково-практичної конференції (с. 19-25). Львів; Торунь: Liha-Pres.
- Волкова, Н. П. (2023). Професійна компетентність докторів філософії у галузі освіти: концептуальні основи – підходи до формування в інноваційному освітньому середовищі. В кн. Волкова, Н. П., Лаврентьєва, О. О. (Ред.). *Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному освітньому середовищі*: монографія (с. 14-42). Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля. Взято з <https://ir.duan.edu.ua/items/fd9a53f2-942d-4390-989e-afd1e177d201>
- Звіт Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Освітня програма 51175 Освітні, педагогічні науки. Рівень вищої освіти – доктор філософії. 011 Освітні, педагогічні науки.* (2022). Взято з https://sspu.edu.ua/images/2022/docs/akreditacia/011_opn_58f79.pdf
- Звіт Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Освітня програма 56282 Професійна освіта. Рівень вищої освіти – доктор філософії. Спеціальність 015 Професійна освіта.* (2024). Взято з <https://kpo.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/174/2024/03/vysnovok-ekspertnoi-hrupy.pdf>
- Кірдан, О. Л., Кірдан, О. П. (2021). Педагогічний складник освітньо-наукових програм підготовки доктора філософії. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського = Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky*, 4 (137), 68-74. Взято з <https://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/13480>
- Климова, К. (2021). Використання онлайн-платформ у підготовці докторів філософії з дисципліни «Сучасні методики викладання у вищій школі та педагогічна майстерність». *Нові технології навчання*, 15, 90-97. Взято з <https://journal.org.ua/index.php/ntn/article/view/208>
- Котун, К. В., & Годлевська, К. В. (2023). Здійснення змішаного навчання у ЗВО педагогічного профілю: програма тренінг-курсу. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України <https://doi.org/10.35387/project.2022.01/0098.result.02>
- Литвин, А. В. (2022). *Методологічні засади поняття «педагогічні умови»*: практ. посібник. 3-вид. доп. Львів: ЛДУБЖД.
- Освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки». Галузь знань 01 Освіта, педагогіка. Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки.* (2023). Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка Взято з https://sspu.edu.ua/images/2023/docs/onp/onp_2023_osvitni_ped_nauki_51432.pdf
- Освітньо-наукова програма «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі». Галузь знань 01 Освіта, педагогіка. Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки.* (2024). Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Взято з https://ipood.com.ua/data/Aspirantura/Doc_2023/ONP_011_2023_2024.pdf.
- Освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки. Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.* (2024). Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Взято з <https://surl.li/nacfpe>
- Про затвердження професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти»*: наказ МОН України від 16.10.2024 р. №1466. Взято з <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vykladach-zakladu-vyshchoi-osvity1466>
- Семенов, О. (2024). Розвиток професійної компетентності здобувачів PhD з освітніх наук: досвід інституцій-партнерів. *Академічні студії. Педагогіка*, 4, 161-171. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.4.23>
- Цюняк, О. (Уклад.). (2024). *Профілактика емоційного і професійного вигорання: силабус навчальної дисципліни до ОНП «Професійна освіта»*. Рівень вищої освіти Доктор філософії. Прикарпат-

- ський національний університет імені Василя Стефаника. Взято з https://drive.google.com/file/d/1EUHU8cJXqNSskxa2qxErCZqNJ01_0a8v/view
- Fast, O., Semenog, O., Vovk, M., Buhaichuk, N., & Golya, G. (2022). Examining the practices and challenges of distance education of PhD candidates in the context of COVID-19. *Journal of Learning for Development*, 9, 1, 73-88. Retrieved from <https://doi.org/10.56059/jl4d.v9i1.581>
- Semenog, O., & Kapranov, Ya. (2024). *Ethics of Scientific Research: Philosophical, Linguistic Aspects. Third (Educational and Scientific) Level*: handbook. Sumy: Sumy State A. S. Makarenko Pedagogical University. Retrieved from <https://repository.sspu.edu.ua/items/f4401ba1-aa9f-47d0-9428-37197b9335e4>
- Rienties, B., Divjak, B., Eichhorn, M., Iniesto, F., Saunders-Smiths, G., Svetec, B., Tillmann, A., & Zizak, M. (2023). Online professional development across institutions and borders. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 20(30). <https://doi.org/10.1186/s41239-023-00399-1>
- Cardoso, S., Santos, S., Diogo, S., Soares, D., & Carvalho, T. (2022). The transformation of doctoral education: A systematic literature review. *Higher Education*, 84(5), 885-908. <https://doi.org/10.1007/s10734-021-00805-5>
- Sarrico, C. S. (2022). The expansion of doctoral education and the changing nature and purpose of the doctorate. *Higher Education*, 84(6), 1299-1315. <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00946-1>

REFERENCES (transliterated and translated)

- Vidomosti pro samoosnysnyuvannia osvithoi prohramy «Pedahohichna osvita i osvita doroslykh v Ukraini i zarubizhzi» [Self-assessment report of the educational program "Pedagogical education and adult education in Ukraine and abroad"]. (2021). *Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy*. Retrieved from http://ipood.com.ua/data/Aspirantura/Accreditation_011/Vidomosti_samoosnysnyuvannia_011_2021.pdf (in Ukrainian).
- Vovk, M., Hryshchenko, Y., & Solomakha, S. (2024). Content of the psychological and pedagogical training of future teachers in pedagogical pre-higher and higher institutions of Ukraine. *UNESCO Chair Journal "Lifelong Professional Education in the XXI Century"*, 1(9), 43-54. [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(9\).2024.0003](https://doi.org/10.35387/ucj.1(9).2024.0003) (in Ukrainian).
- Vovk, M. P., Filipchuk, N. O., Sotska, H. I., Semenoh, O. M., & Solomakha, S. O. (2025). Innovatsii u psykhologo-pedahohichnii pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi i vyshchoi osvity: Slovnyk [Innovations in psychological and pedagogical training of future teachers in professional pre-tertiary and higher education institutions: Glossary]. Kyiv: *Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy*. Retrieved from <https://repository.sspu.edu.ua/items/eabcd81f-a573-4c1e-8ce7-ae202f8a039f> (in Ukrainian).
- Volkova, N. (2024). Psykhohichna kompetentnist doktoriv filosofii z profesiinoy osvity: shliakhy rozvytku [Psychological competence of Doctors of Philosophy in professional education: Development paths]. In *Tretij riven osvity v Ukraini: stanovlennia ta tendentsii: Materialy IX/5 Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* (pp. 19-25). Lviv; Torun: Liha-Pres. (in Ukrainian).
- Volkova, N. P. (2023). Profesiina kompetentnist doktoriv filosofii u haluzi osvity: kontseptualni osnovy – pidkhody do formuvannia v innovatsiinomu osvitnomu seredovyshchi [Professional competence of Doctors of Philosophy in education: Conceptual foundations and approaches to development in an innovative educational environment]. In Volkova, N. P., & Lavrenteva, O. O. (Eds.), *Teoriia i praktyka profesiinoho stanovlennia fakhivtsia v innovatsiinomu osvitnomu seredovyshchi: Monohrafiia* (pp. 14-42). Dnipro: Universytet imeni Alfreda Nobelia. Retrieved from <https://ir.duan.edu.ua/items/fd9a53f2-942d-4390-989e-afd1e177d201> (in Ukrainian).
- Zvit pro rezultaty akredytatsiinoi ekspertyzy osvithoi prohramy [Report on the results of accreditation examination of the educational program], Sums'kyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni

- A. S. Makarenka. (2022). *Osvitnia prohrama 51175 Osvitni, pedahohichni nauky*. Retrieved from https://sspu.edu.ua/images/2022/docs/akreditacia/011_opn_58f79.pdf (in Ukrainian).
- Zvit pro rezultaty akredytatsiinoi ekspertyzy osvitnoi prohramy [Report on the results of accreditation examination of the educational program], Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stefanyka. (2024). *Osvitnia prohrama 56282 Profesiina osvita*. Retrieved from <https://kpo.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/174/2024/03/vysnovok-ekspertnoi-hrupy.pdf> (in Ukrainian).
- Kirdan, O. L., & Kirdan, O. P. (2021). Pedahohichni skladnyk osvitno-naukovykh prohram pidhotovky doktora filosofii [Pedagogical component of educational and scientific doctoral programs]. *Naukovyi visnyk Pivdennoukrains'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushyns'koho = Scientific Bulletin of K. D. Ushynsky South Ukrainian National Pedagogical University*, 4(137), 68–74. Retrieved from <https://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/13480> (in Ukrainian).
- Klymova, K. (2021). Vykorystannia onlain-platform u pidhotovtsi doktoriv filosofii z dystsypliny «Suchasni metodyky vykladannia u vyshchii shkoli ta pedahohichna maisternist» [Use of online platforms in PhD training for the course “Modern teaching methods in higher education and pedagogical mastery”]. *Novi tekhnologii navchannia*, 15, 90–97. Retrieved from <https://journal.org.ua/index.php/ntn/article/view/208> (in Ukrainian).
- Kotun, K. V., & Hodlevska, K. V. (2023). Implementation of blended learning in the pedagogical HEIs: *Program of the training course*. Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the NAES of Ukraine. <https://doi.org/10.35387/project.2022.01/0098.result.02> (in Ukrainian).
- Lytvyn, A. V. (2022). Metodolohichni zasady poniattia «pedahohichni umovy»: Prakt. posibnyk. 3 vyd. dop. [Methodological principles of the concept “pedagogical conditions”: *Practical manual*. 3rd ed., updated]. Lviv: LDU BZhD. (in Ukrainian).
- Osvitno-naukova prohrama «Osvitni, pedahohichni nauky» [Educational and scientific program “Educational and pedagogical sciences”]. (2023). *Sumskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni A. S. Makarenka*. Retrieved from https://sspu.edu.ua/images/2023/docs/onp/onp_2023_osvitni_ped_nauki_51432.pdf (in Ukrainian).
- Osvitno-naukova prohrama «Pedahohichna osvita i osvita doroslykh v Ukraini i zarubizhzi» [Educational and scientific program “Pedagogical education and adult education in Ukraine and abroad”]. (2024). *Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy*. Retrieved from https://ipood.com.ua/data/Aspirantura/Doc_2023/ONP_011_2023_2024.pdf (in Ukrainian).
- Osvitno-naukova prohrama «Osvitni, pedahohichni nauky» tretogo (osvitno-naukovoho) rivnia vyshchoi osvity [Educational and scientific program “Educational and pedagogical sciences” of the third (educational and scientific) level of higher education]. (2024). *Umanskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Pavla Tychyny*. Retrieved from <https://surl.li/nacfpe> (in Ukrainian).
- Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Vykladach zakladu vyshchoi osvity» [On the approval of the professional standard “Higher education institution lecturer”]: Nakaz MON Ukrainy vid 16.10.2024 r. No 1466. Retrieved from <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vykladach-zakladu-vyshchoi-osvity1466> (in Ukrainian).
- Semenoh, O. (2024). Rozvytok profesiinoi kompetentnosti здобувачів PhD з освітніх наук: досвід інститутів-партнерів [Development of professional competence of PhD students in educational sciences: Experience of partner institutions]. *Akademichni studii. Pedahohika*, 4, 161–171. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.4.23> (in Ukrainian).
- Tsiuniak, O. (Ed.). (2024). Profikladyka emotsiinoho i profesiinoho vyhorannia: Sylabus navchalnoi dystsypliny do ONP «Profesiina osvita» [Prevention of emotional and professional burnout: Syllabus for the PhD-level course “Professional education”]. *Prykarpatskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stefanyka*. Retrieved from https://drive.google.com/file/d/1EUHU8cJXqNSsksa2qxErCZqNJ01_0a8v/view (in Ukrainian).

АВТОРСЬКІ ДЕКЛАРАЦІЇ

Етична політика

Автор(и) підтверджує(ють), що під час підготовки та подання статті було дотримано положень Етичної політики журналу, а також загальноприйнятих принципів академічної доброчесності відповідно до рекомендацій COPE (Committee on Publication Ethics).

Політика конфлікту інтересів

Автор(и) заявляє(ють), що не має(ють) жодного фактичного чи потенційного конфлікту інтересів, який міг би вплинути на результати, інтерпретацію або виклад матеріалів дослідження.

Політика застосування штучного інтелекту.

У процесі підготовки публікації інструменти генеративного штучного інтелекту не використовувалися. Усі ідеї, висновки та наукові твердження належать автору, який несе повну відповідальність за зміст, точність і доброчесність публікації.

Checked by **StrikePlagiarism**

Публікація містить виключно оригінальні матеріали автор(а/ів) та відповідає вимогам Політики плагіату журналу.